

Василь СТРИЛЬЧУК

аспірант відділу новітньої історії

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

директор Комунальної установи

«Бродівський історико-краєзнавчий музей» Бродівської міської ради

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0839-9860>

e-mail: strilchuk_v@ukr.net

ОЛЕКСАНДР ВИСЛОЦЬКИЙ – ВИДАВЕЦЬ, РЕДАКТОР ТА ДОПISУВАЧ ЧАСОПISУ «БРІДСЬКІ ВІСТІ»

На основі періодики 1930-х років, архівних матеріалів, літератури розглянуто один із напрямів діяльності українського громадського і політичного діяча О. Вислоцького, зокрема його роботу як видавця, редактора й дописувача часопису «Брідські вісті». Простежено процес формування О. Вислоцького як публіциста, проаналізовано його публікації, надруковані в часописах «Діло», «Народня справа», «Український голос».

Досліджено історію становлення повітового часопису «Брідські вісті», що виходив у 1936–1937 рр., з'ясовано роль та участь у цьому процесі О. Вислоцького. Висвітлено мету видання, основні завдання, цільову аудиторію та тематику публікованих матеріалів. Звернено увагу на проблеми, з якими стикалися видавці часопису, причини припинення виходу газети.

Окрему увагу зосереджено на статтях О. Вислоцького, вміщених у часописі «Брідські вісті», де виокремлено основну тематику та напрями публікацій: розвиток українського підприємництва та поширення гасла «свій до свого», історія краю, розбудова повітового товариства «Луг», проблема збору коштів на будівництво українського Народного дому у Бродах, виховання дітей дошкільного віку, моральний стан української сільської молоді, проблеми важкої праці хліборобів і необхідність їх об'єднання заради відстоювання власних інтересів.

Стверджено, що матеріали часопису «Брідські вісті» розкривають додаткові риси О. Вислоцького, характеризуючи його як сміливу, відверту людину з демократичною позицією, здатну сприймати критику. Звернено увагу на своєрідний стиль публікацій діяча, що відзначається доступною мовою, простим і зрозумілим викладом, емоційністю.

На основі опрацьованих матеріалів виснувано, що тематика публікацій О. Вислоцького повністю збігалася з напрямками його організаційної діяльності, яку він проводив у складі різних товариств та організацій краю, а також будучи депутатом польського парламенту (1928–1930). Наголошено на важливості цього матеріалу для вивчення та розуміння суспільно-політичних відносин, що склалися в міжвоєнний період ХХ ст. на західноукраїнських землях.

Ключові слова: Олександр Вислоцький, часопис «Брідські вісті», міжвоєнний період, періодичні видання 1920–1930-х років, гасло «свій до свого», товариство «Луг», Броди, Брідщина, суспільно-культурна та громадська діяльність, публіцистика.



Фото 1. Олександр Вислоцький – посол до польського сейму. Броди, 1928 рік. Світлина із приватного архіву родини Вислоцьких.

При дослідженні національного життя на західноукраїнських землях у міжвоєнний період XX ст. важливе місце відведено вивченню діяльності окремих особистостей. Мова про людей, які були авторитетами в тогочасному українському суспільстві, організовували й очолювали різні напрями національного життя, сприяли піднесенню економічного, культурного та морального рівня власного народу. До таких осіб належить і український громадський та політичний діяч Олександр Вислоцький (1896–1941) – уродженець Лемківщини, сотник Січових стрільців, депутат польського парламенту від Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО) (1928–1930), організатор економічно-господарських, спортивних, культурно-просвітницьких організацій, в'язень польських (1930–1932) і більшовицьких тюрем (1939–1941).

Мета статті – висвітлити одну зі сторінок діяльності О. Вислоцького, пов'язану з виданням і редагуванням повітового часопису

«Брідські вісті», а також розглянути основні напрями його публіцистичної діяльності.

Проаналізовані матеріали дають можливість глибше зрозуміти суспільно-політичні відносини, що склалися на західноукраїнських землях під владою Польщі в міжвоєнний період. Зміст публікацій О. Вислоцького відображає ті проблеми й виклики, які стояли перед українським суспільством у 1920–1930-х роках. Розвідка розкриває способи та методи праці одного із представників тодішньої регіональної української еліти.

Про О. Вислоцького написано декілька публікацій, у яких систематизовано основні етапи його життя і діяльності. Зокрема, матеріали, які зібрав Юліан Чорний (Чорний, 1988), спогади о. Степана Клепарчука (Клепарчук, 1971, с. 114, 175, 183–184, 192), газетні статті Ярослава Тимуса (Тимусь, 1994) і Мар'яни Фещук (Фещук, 2007), розвідка Дмитра Ляшука в літературно-краєзнавчому журналі «Брідщина» (Ляшук, 1997) та дослідження, що ґрунтуються на різноманітному джерельному матеріалі (архівних документах, спогадах, публікаціях у тогочасній пресі тощо), яке підготував автор цієї статті (Стрільчук, 2017а). Декілька статей апробовано на наукових і краєзнавчих конференціях та опубліковано у відповідних збірниках матеріалів (Стрільчук, 2019а; Стрільчук, 2019b; Стрільчук, 2020). Однак у цих працях лише побіжно згадана робота О. Вислоцького з видання часопису і не проаналізовані матеріали його авторства.

Часопису «Брідські вісті» була присвячена невелика стаття Тараса Лехмана «“Брідські вісті” як джерело краєзнавства» (Лехман, 1998). У ній йшлося лише про одну публікацію О. Вислоцького – «Пізнаймо свій повіт» і відзначено важливість висвітлених краєзнавчих матеріалів, без глибшого їхнього аналізу, розгляду контексту, у якому вони були опубліковані. Ще одна стаття, присвячена часопису, надрукована у відновленій газеті «Брідські вісті» (Стрільчук, 2007) – виданні громадської організа-

ції «Край» (м. Броди). Однак основний акцент там зроблено на історії виникнення часопису, його видавця та редакторів і здійснено загальний огляд рубрик публікованих матеріалів, а також висвітлено умови, у яких видавали часопис і розглянуто причини припинення виходу газети.

Безпосередня джерельна база дослідження – часопис «Брідські вісті», комплекти якого зберігаються у Львівській національній науковій бібліотеці України ім. В. Стефаника та Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. І. Франка; публікації О. Вислоцького в часописах «Діло», «Народня справа»; матеріали західноукраїнської преси 1920–1930-х років; документи Центрального державного історичного архіву України у м. Львів та Державного архіву Тернопільської обл.

«Брідські вісті» – це єдиний україномовний часопис, що впродовж недовгого часу (з листопада 1936 р. по листопад 1937 р.) виходив на теренах Брідського повіту Тернопільського воєводства. Загалом, надруковано 17 номерів газети (2 – за 1936 р. і 15 за 1937 р.). Цей часопис – цінний зразок серед подібних видань, які виходили в інших повітових містах Галичини (Золочів, Бережани, Сокаль, Зборів та ін.), а також важливе джерело для дослідження і розуміння історії західноукраїнських земель у міжвоєнний період ХХ ст.

Про історію виникнення газети дізнаємося зі статті-звернення О. Вислоцького «До Вас селяне-хлібороби Брідщини!», опублікованої в першому номері «Брідських вістей». «Думка видавати в Бродях часопис виринала серед громадянства Брідщини вже давніше, однак годі було якось взятися до діла, годі було знайти людей, щоби спільно взялись за редагування повітового часопису і щоби взяли весь тягар видавництва на свої плечі, та щоби повести цю справу з повним успіхом» (Вислоцький, 1936с). Свої міркування і побоювання в цій справі колишній посол, який на той час проживав у с. Гаї Дітковецькі (за 8 км від повітового міста Броди) та займався рільництвом, подав так: «Думав я над цією справою довго, однак сам боявся брати до діла, бо ж я не заводський редактор, без практики у видаванні часопису, не “битий в пері”, а селянин хлібороб як і Ви. Живу на селі, відірваний від міста, центру нашого повітового життя» (Вислоцький, 1936с).

Олександр Вислоцький хоча і не був фаховим журналістом, редактором чи публіцистом, проте мав значний досвід організаційної роботи у створенні та діяльності різних товариств, працюючи в повітовому комітеті УНДО, а також був добрим промовцем. Практичні навички роботи з текстовими матеріалами він розвинув під час депутатської діяльності (1928–1930), готуючи виступи в сеймі, інтерпеляції (депутатські запити). Зокрема, у львівській газеті «Свобода» було опубліковано його промову, виголошену на засіданні сейму при розгляді питання щодо підвищення земельного податку (В обороні, 1928). Під час своїх посольських поїздок, справоздавчих віч, зустрічей він збирав різного роду матеріали, готував звіти, окремі з яких публікували у пресі. Зокрема, у газеті «Українська громада» було опубліковано інформацію про поїздку посла О. Вислоцького, як представника Українського парламентського клубу, до Кременецького повіту з метою вивчення шкоди, яку заподіяв град, жителям окремих сіл (Посол Вислоцький, 1928). Інша поїздка була у с. Жабче Луцького повіту, де наприкінці лютого 1929 р. стався церковний конфлікт між представниками «неоунії» (т. зв. східнокатолицького обряду) та православними. Звіт посла з описом подій був надрукований (подекуди переказаний) у часописах «Праця», «Діло», «Український голос», «Народня справа» (Вернули, 1929; Трагедія, 1929; Вислоцький, 1929;

Неймовірно, 1929). Крім того, О. Вислоцький, листуючись із редакціями газет (Відповіді, 1928), надсилав їм матеріали про різні події та випадки, свідком яких він був. На даних О. Вислоцького, поданих до газети «Народня справа», побудована замітка «Як “урядують” пани в Бродах» (Як «урядують», 1929) про зловживання і крадіжки грошей чиновниками повітового віділу у Бродах. Невеликі повідомлення з інформацією від посла О. Вислоцького є в рубриці «Новинки» в цьому ж часописі. Так, у листопаді 1929 р. опубліковано матеріал про вбивство в містечку Козин Дубенського повіту шинкарем Мечиславом Малолепшим (Mieczysław Małecki) селянина Івана Харуна (Новинки, 1929). У березні 1930 р. О. Вислоцький став свідком залізничної аварії біля м. Дубно, коли поїзд розстроїв віз із кінями і селянином (Новинки, 1930).

Окрім того, що О. Вислоцький мав шість класів гімназійної освіти, гірничі курси (практику), складений у період Першої світової війни іспит на атестат зрілості («Kriegsmatura») (ЦДІАЛУ, арк. 24), він багато займався самоосвітою. Був активним членом товариства «Просвіта»: заснував читальню у с. Гаї Дітковецькі, де проживав, і був першим її головою, дарував книжки, читав лекції з історії України, виголошував реферати на господарські й інші теми (ДАТО-2, арк. 1, 10; Лаба, 2019, с. 78–87). Входив до управи філії товариства «Просвіта» у Бродах (ДАТО-1, арк. 47). Навіть перебуваючи понад 2 роки в польських в'язницях за політичну діяльність, колишній посол до сейму, попри різні обмеження і заборони, намагався читати (ЦДІАЛУ, арк. 229, 240). У книжці «На вічну ганьбу Польщі, твердині варварства в Європі», яку видав Провід Організації українських націоналістів (ОУН) у Празі 1931 р. (На вічну ганьбу, 1978, с. 78–80), були опубліковані його свідчення про арешт й ув'язнення в Берестейській військовій тюрмі, які записав він сам або за протоколював адвокат. Вийшовши на волю в листопаді 1932 р. та дякуючи адвокату Степанові Білякові й усім іншим людям за допомогу і підтримку, він окремо висловив вдячність львівському книжковому видавництву «Ізмарагд» «за безкорисне випозичання книжок» (Вислоцький, 1932).

Ще до праці над виданням газети «Брідські вісті» О. Вислоцький мав низку публікацій у львівських часописах. Так, 30 липня 1933 р. у газеті «Діло» була надрукована його стаття «Провінція і отаманщина» (Вислоцький, 1933b), яка стосувалася партійного протистояння в УНДО. Цей конфлікт набув розголосу серед громадськості через газетні публікації. Позиціонуючи себе як селянин із глибокої провінції, де пошта приходить двічі на тиждень, Олександр Вислоцький вказував на пагубний вплив «часописного двобою» між Дмитром Паліївим та УНДО на українських селян й інтелігенцію, які не могли зрозуміти, що відбувається в українському політичному провіді. Він закликав припинити протистояння, зайняти конструктивну позицію в такий складний для українців час. «Через ту розпаношену в нас отаманщину ми і визвольну війну програли, бо кожний вояка був невдоволений, кожний по своєму Україну будував, але лише таку, яку собі в своїй голові уявляв, іншої не хотів», – писав діяч, звертаючись до Дмитра Паліїва та Володимира Кохана (Вислоцький, 1933b). «Нам треба спокою для творчої праці, яка має нас довести до кращого завтра, а до нашого політичного проводу мусимо мати довіря, бо інакше спричинимо анархію, яка нас пограбає на довгі віки», – завершив звернення О. Вислоцький, «бувший посол, берестейський в'язень, господар у Гаях Дітковецьких, пов. Броди» (Вислоцький, 1933b).

Інша його публікація під назвою «Чи селяне можуть нині курити і пити?» була надрукована на сторінках «Народньої справи» 3 вересня 1933 р. (Вислоцький, 1933a).

Олександр Вислоцький спростовував закиди польської преси і промови в сеймі, що нібито заяви українців про утримання від куріння та вживання алкоголю, опубліковані в часописах, є саботажем і бойкотом державної монополії. У статті на власному прикладі він описав досвід курця та пояснив причини, через які підписав заяву і вже 10-й місяць не курить. Розмірковуючи над тим, «чи селянин (нині нуждар) може нині дозволити собі на курення чи уживання алкоголю з монополією?», він коротко відповів: «Ні» (Вислоцький, 1933а). Порахувавши реальні витрати пересічного курця за рік, порівнявши з цінами на збіжжя, худобу, різні товари, він на конкретних прикладах пояснив, скільки коштів селянин пускає «на дим», яким «затроює воздух собі та своїй родині» (Вислоцький, 1933б). Щодо горілки, то, вважав автор статті, селянин і думати про неї не може, якщо не хоче змарнувати своєї тяжкої праці. Олександр Вислоцький закликав селян перестати нищити себе і своїх близьких, а заощаджені кошти рекомендував витрачати для потреб родини. Він також звернув увагу на важливість придбання книжок і часописів, а також нагадав, що фінансової підтримки потребують «Просвіта» та «Рідна школа».

Ще одна публікація Олександра Вислоцького в «Ділі» стосувалася обговорення статті-переможниці економічного конкурсу часопису – «Основуймо фарми годівлі курей!» – авторства інженера Костя Котецького (Котецький, 1934). Колишній депутат сейму підтримав важливість цього економічного проєкту, застерігши при цьому: «Серед українців бувало вже нераз, що хтось видвигне якусь корисну думку в пресі, яку можна би було і зреалізувати, але ми, крім її одобрення й евентуально нагороди за статтю в цій справі якоюсь редакцією, лишаємо це все надаліше в спокою, бо нема кому цих золотих думок у діло перевести» (Вислоцький, 1934). В опублікованому матеріалі він відзначив надзвичайну актуальність цієї ідеї та виклав власне бачення («рецепту») того, «як оснувати цю “фарму” і де взяти гроші», розкривши при цьому питання залучення фахівців («спеців»), пошуку ресурсів, організатора справи, й запропонував потенційне місцезосташування майбутнього господарського об’єкта.

У матеріалі «Що може ненависть до людей і організацій...» О. Вислоцький спростував неправдиву інформацію, опубліковану в часописі Союзу українок «Жінка» про причини інциденту, який стався під час Свята Просвітянки у Бродах (28.06.1936), коли комуністи вчинили провокацію та поранили українського адвоката (Вислоцький, 1936а). Друга частина цієї замітки О. Вислоцького спростовувала інше неправдиве твердження, надруковане в часописі «Громадський голос» про те, що нібито одне з товариств «Луг» у Брідському повіті опановане комуністами і під час згаданого свята його члени напали на учасників дійства. Він зазначив, що жоден із понад 20 «Лугів» Брідщини не є опанований комуністами, а всі луговики національно свідомі та побоюються комунізм. Саме завдяки луговикам, написав автор статті, вдалося забезпечити порядок на святі та завершити його спокійно. Цю публікацію О. Вислоцький підписав як колишній посол і голова повітового товариства «Луг» у Бродах.

У газеті «Діло» 26 листопада 1936 р. вийшла стаття О. Вислоцького «В. Вітос про польську колонізацію (Зі споминів б[увшого] берестейського в’язня)» (Вислоцький, 1936б). У ній діяч згадує про своє перебування в одній камері з колишнім польським прем’єром і «творцем першої повоєнної колонізації» західноукраїнських земель Вінцентієм Вітосом (Wincenty Witos), який також був ув’язнений за наказом Юзефа Пілсудські (Józef Piłsudski). За словами О. Вислоцького, польський політик у розмовах з українцем визнавав, що заборона купувати українським селянам панську

землю була неправильним рішенням, «якби Польща допустила була при допомозі державних банків українців до купна землі, була би мала тих селян за собою; вони були б добрими і вдоволеними громадянами держави» (Вислоцький, 1936b); і як, наслідок, не було б ворожого ставлення місцевого населення до польських колоністів. Ця публікація вийшла в той період, коли відбувалася чергова хвиля колонізації українських земель польською владою. Свою статтю колишній парламентар закінчив такими словами: «Але здається, що наслідники Вінкентія Вітоса йдуть шляхом старим, утоптаним. Історія колись скаже, чи то був добрий шлях для польської держави» (Вислоцький, 1936b).

Отже, як видно з наведеного, на момент заснування повітового часопису О. Вислоцький мав певний досвід публіцистичної діяльності, тематика якої була тісно переплетена з актуальними проблемами життя українців краю.

Поштовхом до появи «Брідських вістей» стала повітова нарада у справі побудови Народного дому в м. Броди, що відбулася 1 листопада 1936 р. у с. Суховоля (Вислоцький, 1936с; Дописи зі сіл, 1936). На ній обговорювали ідею видати «летючку із закликом до збірки» на Народний дім, але на пропозицію начальника Повітового союзу кооператив Юрія Чубатого було прийнято рішення видавати повітовий часопис. Взятися за цю справу було запропоновано О. Вислоцькому як добре знаній особі в повіті. «Не легко і це прийшлося, але в кінці найшлися люди, що створили редакційну колегію і рішили видавати покищо раз у місяць повітовий часопис», – написав колишній посол у першому номері газети, що побачив світ у листопаді 1936 р. (Вислоцький, 1936с).

Необхідно зазначити, що прізвище О. Вислоцького як видавця чи редактора часопису не фігурувало від 1 до 11 числа «Брідських вістей». Він був лише автором низки публікацій. Очевидно, це пов'язано з непростими стосунками діяча із владою і бажанням не зашкодити появі та розвитку такого важливого національного проєкту, як видання повітового часопису. Оскільки за декілька місяців перед заснуванням «Брідських вістей», при реєстрації повітового осередку товариства «Луг», на початку червня 1936 р. староство відхилило статут цієї організації. Причиною стало те, що головою повітового «Лугу» обрали О. Вислоцького, який був «караний дволітньою тяжкою тюрмою за політичні проступки з часів свого послування» (З життя, 1936; ДАТО-3, арк. 20–24). Оскарження колишнього посла в Тернопільському воєводському управлінні не дали результату. Далі цією справою займалася Українська парламентська репрезентація (УПР), і щойно наприкінці травня 1937 р. було зареєстровано повітовий «Луг» Брідщини на чолі з О. Вислоцьким (ДАТО-3, арк. 25). Так, до 15 липня 1937 р. про видавців часопису на останній сторінці газети значилося: «Відповідальний редактор і видавець: Володимир Чубатий. Редагує: Колегія». Хто на той час входив до складу редакційної колегії, крім В. Чубатого й О. Вислоцького, – наразі невідомо. У часописі від 15 квітня 1937 р. було поміщено замітку «Українці Брідщини у Канаді піддержують наш повітовий часопис», яку за редакцію підписали В. Чубатий – «відвіч. редактор» та О. Вислоцький – «нач. редактор» (Українці Брідщини, 1937). У 12-му номері газети (від 1 серпня 1937 р.) у статті «До передплатників і читачів “Брідських вістей”» редакція, борючись із байдужістю читачів та труднощами підготовки й випуску газети, звернулася до громадян Брідщини з вимогою визначитися, чи потрібний повітовий часопис, чи ні. У зверненні зазначено: «Може дехто сказати: “... редагує Колегія...” – так, але коли візьметься під увагу, що Колегія складається тепер з причини браку відповідних чи охочих до цього роду і праці одиниць, з трьох членів, та що з огляду на це головний обов'язок зредагування числа, з причини заабсорбування часу

у прочих двох членів Колегії іншими обов'язками, спочиває на одному членові Колегії» (Редакція, 1937с). З цього номеру вказують прізвища людей, завдяки енергійній і самовідданій праці яких виходив часопис: «За редакцію відповідає: Володимир Чубатий, Нач[альний] редактор Ярослав Сірко, видає Олександр Вислоцький» (Брідські вісті, 1937). Отже, можна припустити, що на той час за загальний зміст, спрямованість і якість видання відповідав В. Чубатий¹, відповідальним за редакційну політику, підбір і підготовку матеріалів до друку був Я. Сірко². Олександр Вислоцький виконував функції адміністратора видання: організовував випуск, розповсюдження та вирішував інші технічні й фінансові питання, пов'язані з виходом газети. Члени редакційної колегії були не лише активними дописувачами, а й авторами колективних текстів, підписаних як «Редакція», «Редакція і Адміністрація», «Редколегія».

Для ініціаторів створення газети була очевидною необхідність існування такого засобу комунікації в повіті для інформування тагуртування українського населення Брідщини, обміну інформацією, підвищення інтелектуального, морального й матеріального рівня українців краю, обговорення суспільних проблем, виявлення негативних явищ, їх подолання, а також для поширення національних ідей, які домінували в тогочасному західноукраїнському суспільстві. Як і більшість україномовних часописів Галичини цього періоду, газета «Брідські вісті» була зорієнтована на селянську аудиторію (Редакція, 1936). Редколегія визначила три основні завдання видання: 1) інформувати українців повіту про діяльність громадських організацій і події в селах Брідщини; 2) пропагувати ідею побудови Народного дому у Бродях та реєструвати списки жертводавців на це; 3) поширювати в повіті клич «свій до свого» і цим сприяти розвитку української торгівлі (Від Редакції, 1936).

Для досягнення поставлених завдань у часописі були запровадженні окремі рубрики: «З життя наших організацій» (про діяльність «Просвіти», «Сільського господаря», «Рідної школи», «Лугу», УСК «Богун», районних молочарень тощо), «Будуймо Народний Дім в Бродях» (про збірку коштів на фонд будови), «Дописи із сіл» (інформація, що надходила від читачів про життя, події та національні свята в селах повіту), «Новинки» (різні випадки, зокрема кримінальна хроніка), «Огляд політичних подій» (згодом – «Що чувати в світі?»), «Важне для селян!» (господарські, юридичні поради) й ін. Окремо публікували описові статті про важливі події краю (наради, зібрання, курси, святкування, прощі тощо). На сторінках часопису обговорювали різні актуальні проблеми, зокрема розвиток української торгівлі у м. Броди та повіті й поширення гасла «свій до свого». У розділі «Пізнаймо свій повіт» висвітлювали історію краю. Публікували також звернення й оголошення українських організацій, списки жертводавців на пресовий фонд «Брідських вістей», некрологи повітових діячів тощо. Остання сторінка часопису була відведена для розміщення реклами українських крамниць і підприємств.

¹ Володимир Чубатий (1896?–1965) – колишній старшина української армії, урядник (Савчин, 2010). Від початку 1920-х років проживав у передмісті Бродів – Великі Фільварки. Брав активну участь у громадському житті Брідського повіту, був засновником і членом місцевої «Просвіти», товариств «Луг», «Сільський господар». Керував церковним хором та був учасником Музичного товариства «Боян». Займався фотографією. Перед Другою світовою війною переїхав до м. Городенка, де одружився. З 1951 р. проживав у США (Вовк, 1988).

² Ярослав Сірко (1912–1979) – на той час абсолювент Богословської академії у Львові, згодом священник (висвячений 1941 р.). Після Другої світової війни емігрував до Аргентини (1948–1955), а пізніше переїхав до США та був священником у штатах Нью-Йорк, Нью-Джерсі, Пенсильванія, Огайо (Стрільчук, 2017b).

Перший номер газети вийшов накладом 1 000 примірників, наступні – 1 500. Часопис спочатку був місячником, а з січня 1937 р. мав виходити двічі на місяць, проте через низку перешкод не завжди це вдавалося. Двічі на місяць газета виходила у квітні, травні, липні, серпні й вересні 1937 р. Обсяг становив 8 с. (за винятком № 8(10) – 10 с. та № 14(16) – 4 с.). У червні 1937 р. не вийшло жодного номера. Останнє число газети побачило світ у листопаді 1937 р. (рівно за рік після виходу першого). І хоча автор книжки «Дорогами і стежками Брідщини» о. С. Клепарчук зазначав, що «незважаючи на конфіскації та фінансові труднощі, цей корисний часопис проіснував майже три роки» (Клепарчук, 1971, с. 175), на сьогодні невідомо про жоден примірник, що вийшов би після листопада 1937 р. Основною причиною припинення виходу газети стали фінансові труднощі та недостатня підтримка населення, про що свідчили постійні звернення редакції (Редакція, 1937b; Редакція, 1937c; Нарада, 1937; Від Редакції, 1937; Редакція, 1937a; Редакція, 1937d; Редакція і адміністрація, 1937).

У кожному номері часопису були статті О. Вислоцького. Також він був автором чи співавтором публікацій, звернень, підписаних від імені редакції або без підпису. Стиль і структура викладеного матеріалу деяких непідписаних публікацій були дуже подібними до статей його авторства. Нижче розгляну публікації діяча, які можна ідентифікувати як його авторства та які мали один із підписів: «Олександр Вислоцький, бувш. посол», «О. В.», «Олександр Вислоцький, б. посол і господар», «Олександр Вислоцький», «Олександр Вислоцький, господар», «Олександр Вислоцький, голова Повіт. Лугу в Бродях», «Ол. Вислоцький», «О. Вислоцький».

Першою публікацією О. Вислоцького в часописі «Брідські вісті» була вже згадана стаття-звернення «До вас селяни-хлібороби Брідщини!». Автор апелював до основної цільової аудиторії видання та зазначав, що те, яким буде часопис, залежить від самих селян, їхньої моральної і матеріальної підтримки. Він закликав до співпраці та стверджував: «Безповоротно минув той час, коли наш хлібороб-селянин не інтересувався тим, що коло нього діється. Нині мусимо і ми селяне йти з поступом, з духом часу, з життям, а життя то є боротьба» (Вислоцький, 1936c). Публікація закінчувалася словами з «Гімну» Івана Франка: «Не ридать, а здобувати».

У першому числі часопису О. Вислоцький пояснював значення гасла «свій до свого» в однойменній публікації (О. В., 1936b). Аналізуючи потребу і стан розвитку української торгівлі у м. Броди, він звертав увагу на слабку підтримку селянами українських підприємців: «Чому ми бідні? Бо не вміємо свого рідного піддержати, допомогти йому, а не раз і завидуємо» (О. В., 1936). Автор перелічив різні види крамниць, у яких є велика потреба, і ствердив, що на цей час ніхто з українців їх не відкриває через нерозуміння в повіті гасла «свій до свого». Намагаючись достукатися до свідомості земляків, О. Вислоцький зазначив, що підтримка своїх купців – національний обов'язок кожного українця. «Не биттям шиб у чужих склепах, а свідомістю та розумінням загальної справи розвинемо свою рідну торгівлю, рідний промисл, дамо змогу виростати нашим фабрикам, відтяжимо наше село і усунемо наше безробіття» (О. В., 1936b). Цю тему він продовжив у наступному числі газети, «щоби відкрити очі нашому селянству, як ми самі собі шкодимо в нинішніх тяжких часах незрозумінням клича “свій до свого”» (О. В., 1936a). Діяч аналізував торгівлю окремими товарами широкого вжитку (шкіра на взуття, тканина для пошиття одягу, галантерейні вироби, канцелярські товари), основними покупцями яких є селяни повіту. На підставі простих підрахунків показував, скільки коштів хлібороби дають у руки чужинцям,



Фото 2. Перша сторінка часопису «Брідські вісті» від 1 липня 1937 р. (Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка)

замість того, щоб підтримати своїх купців «і дати неодному українцеві хліб у руки та поліпшити долю нашого народу» (О. В., 1936а). Узагальнюючи, О. Вислоцький констатував: «Ми хліборобський нарід не маємо іншого виходу й мусимо старатися як найшвидше опанувати місто. Тільки національно-українське місто, опановане національним капіталом сільського населення може спричинитися до поправи положення нашого села» (О. В., 1936а). Колишній посол також написав про професійних адвокатів і лікарів, що працювали у Бродях. Він запитував читачів, хто їх утримує та скільки поміж ними українців? Навівши цифри та зіставивши їх із потребами населення, дійшов висновку, що у Блідському повіті бракує українських фахівців, «бо якщо чужинцям можемо дати змогу жити, то мусимо дати змогу жити і своїм» (О. В., 1936а). На противагу твердженню, що «наші батьки селяни звикли говорити, чого буду вчити сина, як з науки не може нині їсти хліба» (О. В., 1936а), він закликав відправляти дітей здобувати освіту, бо в місті є чимало роботи, коли дотримуватися гасла «свій до свого».

Ще одна публікація О. Вислоцького, присвячена проблемі розвитку українського підприємництва, вийшла друком у першому номері газети за 1937 р. і мала символічну назву – «З Новим Роком» (Вислоцький, 1937s). Колишній посол, аналізуючи стан українського села, відзначав низку проблем (перенаселення, безробіття, загроза колонізації, призупинення заробітчанської еміграції, підвищення податків), що ведуть до фізичного замирання села й інших негативних наслідків. Єдиний вихід у цій ситуації бачив в опануванні вихідцями зі села нових професій («нових варстатів праці») у «чужонаціональних містах». Олександр Вислоцький розглядав важливі початкові кроки і напрацювання, які зробила українська кооперація, окремі приватні купці, промисловці та ремісники, Союз українських купців та промисловців, «Рідна школа», та стверджував, що «спрямування надміру нашого здорового та підприємчого елементу з сіл до міст є конечною життєвою потребою» (Вислоцький, 1937s).

У матеріалі «Українська приватна торгівля в Бродях» О. Вислоцький звертав увагу на той факт, що до Першої світової війни українці недооцінювали важливість торгівлі (О. В., 1937а). У той час, нагадав він, інтелігенція легко могла обіймати державні посади або посідати високі становища в суспільстві. Неприйнятним для українського громадянства було те, щоби випускники гімназій, навіть за наявності бажання, йшли в торгівлю – для освіченої людини це вважалося принизливим. Однак, як зазначив автор, час змінився, українців не допускають до державних посад, у селах надмір робочих рук і все це змушує деяких підприємливих («рухливіших») українців шукати нових занять. Він також відзначив, що донедавна переважно вся торгівля у Бродях перебувала в руках єврейських купців. Однак ситуація змінюється і «в цілому нашому краю, по містах, повстають як гриби по дощі українські крамниці, не зістають і позаді наші Броди» (О. В., 1937а). Перелічуючи в публікації всі українські крамниці міста, О. Вислоцький наполегливо закликав читачів: «Скажимо собі вже раз тверде слово: ніодин гріш в чужі руки не сміє від нас піти. В ім'я кращої долі своїх дітей та свого народу, розбудуємо свою торгівлю і промисл, купуванням у своїх купців, та своїх виробів» (О. В., 1937). Тих, хто купуватиме в чужих магазинах, він обіцяв «дати на чорну лісту під осуд всего громадянства» і їхні прізвища друкувати на сторінках «Блідських вістей».

Про ефективність публікацій О. Вислоцького й інших матеріалів часопису «Блідські вісті», присвячених підтримці та поширенню гасла «свій до свого», свід-

чить зростання кількості рекламних оголошень українських підприємців і повідомлень про відкриття нових українських крамниць упродовж усього часу виходу газети (листопад 1936 р. – листопад 1937 р.). Також на дієвість цих матеріалів вказує і саботаж друкування газети євреєм, власником друкарні у Бродах, через тиск на нього інших єврейських підприємців. Це сталося після виходу двох перших номерів часопису (де були дві статті О. Вислоцького «Свій до свого» та повідомлення про українських купців) і відмови редакції публікувати оголошення єврейських фірм, оскільки часопис розміщував лише рекламу українських підприємців (Вчмся, 1937). Через такі методи жорсткої конкуренції видавці змушені були друкувати «Брідські вісті» у Львові, що створило додаткові організаційні труднощі та вплинуло на збільшення вартості видання, але не зупинило його вихід.

Окремої уваги заслуговують історичні матеріали, які О. Вислоцький опублікував під назвою «Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини» (Вислоцький, 1937г; Вислоцький, 1937q; Вислоцький, 1937b; Вислоцький, 1937l; Вислоцький, 1937h; Вислоцький, 1937с; Вислоцький, 1937n; Вислоцький, 1937g; Вислоцький, 1937o; Вислоцький, 1937a; Вислоцький, 1937i). «В тій невеликій праці хочу Шанов[ним] Читачам “Брідських Вістей” дати образ нашого повіту з минулого і теперішнього та подати хід національного розвою Брідщини», – писав автор (Вислоцький, 1937r). В основі роботи були дослідження Івана Созанського «З минувшини м. Бродів» (Созанський, 1911), з якого він зробив витяги, а також офіційні статистичні матеріали, праці польських авторів Садока Баронча (Sadok Barącz) (Barącz, 1865), Люціана Татомира (Lucjan Tatomir) (Tatomir, 1883) та ін. У публікації О. Вислоцький планував використовувати також спогади окремих людей, інформацію із книг-протоколів українських товариств тощо. Однак ця робота залишилася незавершеною і від лютого до вересня 1937 р. вийшло 11 її частин. Звертаючись до минулого, автор намагався сприяти пробудженню в читачів національної свідомості, наголошував на власній ідентичності українців, підтримував патріотичні настрої. У тодішніх умовах бездержавності він показував тяглість української історії на прикладі Брідщини. Зокрема, відобразив роль і місце українських купців та ремісників у Бродах XVII ст., як і чому вони втратили свої позиції й були витіснені представниками інших національностей; розповідав про міські права, привілеї та нехтування ними представниками власника міста, самими жителями, пояснив, до чого це призводило; описував стосунки між міщанами; писав про історію давніх церков Бродів; розповідав про події Хмельниччини у краї; подав переклад із польської опису міста і замку придворним короля Яна III Собескі (Jan III Sobieski). Діяч розумів свій скромний вклад у справу висвітлення та популяризації історії рідного краю і був переконаний у важливості цього: «Може ця маленька, скромненька, та як слід неупорядкована збірка про брідську землю, не буде всесторонньою, може вона і декого не вдоволить, одначе вважаю, що ці рядки придатуться нашому грядучому поколінню, а може хтось після мене доповнить отсю історію Брідщини» (Вислоцький, 1937r). Друкуючи ці історичні матеріали, О. Вислоцький, як і багато інших українських громадських та політичних діячів того часу, чітко усвідомлював важливість знання своєї історії в умовах політики колонізації та асиміляції, яку провадив уряд Другої Речі Посполитої.

Часопис «Брідські вісті» став своєрідним інформаційним бюлетенем у справі заснування та розбудови повітового осередку товариства «Луг» і поширення лугового руху на теренах Брідського повіту. Олександр Вислоцький був одним із засновників

цієї спортивно-пожежної організації у м. Броди 1927 р. (ДАТО-3, арк. 1–2). Однак подальша його політична і парламентська діяльність, арешт й ув'язнення, а також пацифікація, внаслідок якої було ліквідовано більшість осередків «Лугу» на Брідщині, призупинили розвиток цієї організації в повіті та участь у ній діяча. Відродження і новий етап розвитку «Лугів» у Брідському повіті настав 1936 р. Після скликання повітової наради й підписання нового статуту спортивно-руханкового товариства «Луг» було вибрано тимчасову управу, яку очолив О. Вислоцький. У зв'язку з тим, що староство відкинуло Статут і не погодилося, щоб головою повітового «Лугу» була особа, яка перебувала в ув'язненні за політичні проступки, товариство «Великий луг» у Львові призначило О. Вислоцького своїм уповноваженим «до надзору і контролі» «Лугів» на Брідщині (3 життя, 1936). Про ці й інші факти розбудови молодіжної організації можна дізнатися з публікацій часопису, окремі з яких із зазначеним авторством колишнього парламентаря. У засадничій статті «Лугова організація Брідщини» О. Вислоцький звертав увагу на недооцінення українцями значення фізичного виховання і стверджував, що «людина, щоб могла з користю працювати для добра нації, мусить бути здорова, сильна, метка, відважна, підприємлива» (О. В., 1937d). Як приклад він навів німців та італійців – сильні нації, які стали такими і завдяки фізичному вихованню молоді у спортивно-руханкових товариствах. Він визначив основну місію «Лугу» так: «Гуртуючи членів у тіловиховних (руханкових) організаціях, об'єднуємо розбитий і розпорошкований нарід і підготовляємо його до великих завдань нації, навіть і до війни» (О. В., 1937d). Головною метою товариства діяч бачив військову підготовку молоді: «“Луг” хоча формально і статутowo є тільки руханково-спортивним товариством, веде фактично військову підготовку серед своїх членів» (О. В., 1937d). У луговій організації О. Вислоцький вбачав тяглість національно-визвольної традиції: «“Луг” перебрав на себе місію і традицію Українського Січового Стрілецтва та вірить, що доведе її до позитивного і успішного кінця» (О. В., 1937d).

Окреслюючи загальну політичну ситуацію, що склалася, він констатував факт поділу світу на два табори: національні держави і комуністичний фронт на чолі з Росією. Олександр Вислоцький стверджував, що рано чи пізно ці два світи протистоятимуть один одному, «і чи ми хочемо чи ні, воєнна хуртовина перейде по наших землях» і луговики будуть на стороні протикомуністичного фронту. До інших тіловиховних організацій, вважав діяч, «Луг» не відноситься вороже, а навпаки тішиться їхніми здобутками та переконаний, що як 1914 р., так і тепер, українські тіловиховні організації знайдуть спільну платформу для великої справи. У цьому ж березневому номері була поміщена замітка (без авторства), яка інформувала про те, що 22 лютого 1937 р. у Бродях відбувся I Луговий повітовий з'їзд за участю голови «Великого лугу» у Львові полковника Романа Дашкевича (Перший, 1937). У з'їзді взяли участь представники 33 лугових осередків.

Наступний матеріал О. Вислоцького «Повітовий луговий інструкторський курс у Бродях» – репортаж про організацію та проведення 10-денного інструкторського курсу в передмісті Старі Броди 9–18 березня 1937 р. за участю 41 луговика з 30 осередків повіту (О. В., 1937b). Автор публікації передав атмосферу курсу, поділився з читачами результатами, наголосив на значимості події і висловив сподівання на майбутнє.

Важлива для розуміння постаті О. Вислоцького, зокрема його як видавця часопису, стаття «Вісті з Лугу» (Луговик, 1937), авторства невстановленої особи, підпи-

саної як «Луговик». У матеріалі мовиться про молоду повітову організацію «Луг» на Брідщині, певні здобутки товариства і вибори керівництва організації, що відбулися 22 квітня 1937 р. Висловлена критика О. Вислоцького під час процесу вибору і вимога, щоб його обрали головою. Автор зауважив, «що вибір Старшини відбувся в дуже тяжкій і неприємній атмосфері, викликаній промовою п. Вислоцького Олександра, в якій він просто домагався, щоб вибрати його головою, заявляючи, що не шанується його шаржі сотника, яку він здобув в “огні і крові”, а не витряс з рукава, що його бойкотують та недооцінюють його жертвенної праці у всіх ділянках українського зорганізованого життя повіту. По тій заяві не можна було дібрати 4-ох членів Старшини з-поміж громадян Бродів, які, знаючи поведінку і спосіб праці п. Вислоцького О., відмовились від співпраці з ним. Тим більше, що вибрано його головою 21 голосами проти 17» (Луговик, 1937). Так, враховуючи безпосередню причетність колишнього посла до виходу газети, публікація цього матеріалу може свідчити про сміливу, відверту й демократичну позицію, а самого О. Вислоцького показує таким, що вміє приймати критику та прагне до прозорості, не боїться публікувати різні погляди, зокрема і не зовсім позитивні для себе.

Вже як керівник повітової організації «Луг», а також член старшини «Великого лугу» у Львові (Величавий, 1937), діяч надрукував матеріал «Луги Брідщини на Луговому Святі у Львові» (Вислоцький, 1937m). Автор коротко описав поступ у розвитку організації на Брідщині за рік існування та зазначив, що на свято до Львова із Брідщини приїхало 379 луговиків в одностроях і 120 луговичок у народних строях. Як довідуємося з матеріалу, із Бродів до Львова в ніч на 5 липня 1937 р. вирушив окремий поїзд, у якому їхало 400 луговиків, понад 100 луговичок і до 400 гостей, які хотіли подивитися на свято. Олександр Вислоцький емоційно описав підготовку до поїздки, перебіг свята, часто використовуючи в тексті порівняння з подіями визвольних змагань 1917–1921 рр. У матеріалі він виклав свої спостереження щодо результатів свята та переконання: «Це Лугове Свято вказує, що починаємо розуміти вартість конструктивної творчої праці. Навчає воно, як належить оцінювати реальний почин, а глибше переконування, що під будову майбутнього не можна ставити лише паперових резолюцій, починає просякати найширші маси нашого народу» (Вислоцький, 1937m). «Переживаємо часи дуже непевні, тож мусимо пам’ятати на відвічне право в світі, що хто хоче жити і розвиватися, мусить бути здоровий і сильний» (Вислоцький, 1937m).

Провідною темою часопису «Брідські вісті» була збірка коштів на будову Народного дому в місті. Серед численних матеріалів із цієї проблематики є три статті з безпосереднім зазначенням авторства О. Вислоцького. У матеріалі «Мій проєкт, як побудувати Народний Дім в Бродах! Стаття до дискусії» діяч висловив занепокоєння тим, як пройшла збірка коштів (Вислоцький, 1937k). Він зазначив, що існує дві думки щодо подальших дій: придбати за зібрані гроші кам’яницю у Бродах або збирати кошти на будівництво Народного дому. І обстоював будівництво окремої споруди, яка має бути призначена для відповідних цілей і стати символом національної гордості. «Цеж має бути наша народня святиня, цеж дім цілого повіту, цеж має бути окраса Бродів, та доказ, що ми українці є в більшості в повіті» (Вислоцький, 1937k). Він пропонував за зібрані кошти купити ділянку для майбутнього будівництва, яка має бути на видному місці, досить великою, де на подвір’ї мало би вміститися хоча б 100 возів. На його думку, потрібно купити приблизно 300 тис. штук цегли, яку має придбати громадянство. Вартість цеглини «в мурі» – 10 грошів. Він радив зробити розподіл робіт між

українськими організаціями повіту (наприклад, кожна читальня бере зобов'язання оплатити виготовлення одного вікна, кооператива – дверей, кошти на дах і накриття мають покрити всі повітові установи разом і т. п.). Діяч закликав читачів до дискусії та інформував, що голоси «за» і «проти» його пропозиції будуть поміщені на сторінках «Брідських вістей». Щоб не здаватися голослівним, О. Вислоцький пожертвував кошти на 25 цегол, даючи приклад іншим.

У матеріалі «Не просипляймо справи Нар. Дому в Бродях» колишній посол до сейму знову звертав увагу на пасивність українців повіту та зазначав, що багато української інтелігенції не зложили пожертв на цю важливу справу, а дехто склав пожертви «смішно малі» (Вислоцький, 1937f). Він пояснював, що одиниці Народного дому не збудують, а якщо збудують, то він не зможе тоді називатися Народним домом повіту. Олександр Вислоцький писав, що не всі священники повіту припилювали справи збірок на місцях або не зробили пожертв відповідно до «масткового стану та морального обов'язку» (Вислоцький, 1937f).

Водночас пропонував ще один спосіб збірки на Народний дім, закликаючи селянство повіту продавати збіжжя лише через Повітовий союз кооператив та кілька кілограмів урожаю складати на «збіжжевий фонд» Народного дому. У матеріалі він згадував успішні приклади спорудження українцями повітових народних домів у Підгайцях, Перемишлянах, Сокалі. Цю тему він продовжив публікацією «Ще про Народ. Дім в Бродях!», у якій словами відомого українського мецената Євгена Чикаленка звертався до селян полюбити свій народ «до глибини своєї кишені» (Вислоцький, 1937р). У передосінній час він зазивав селян здавати збіжжя у «збіжжевий фонд» Повітового союзу кооператив (по 1 кг пшениці та жита від 1 морга) і пояснював, що якби половина господарів здала таку кількість збіжжя, то Народний дім у Бродях був би побудований за рік.

Не оминув діяч проблеми виховання наймолодших українців – дітей дошкільного віку. В одному з номерів часопису було опубліковано статтю «Діти наша майбутність!», у якій О. Вислоцький звертав увагу громадськості на важливість цієї справи: «... ми, українці, як нація недержавна, мусимо присвятити велику увагу на виховання своїх дітей» (О. В., 1937с). Він зазначав, що школа не дає потрібного національного виховання та й не всі батьки можуть виховати своїх дітей на добрих громадян свого народу, бо не вміють прищепити любов до свого рідного. Особливо гостро проблема догляду за дітьми дошкільного віку постає в період польових робіт. «Діти – оцей найбільший скарб нації, що на него нема ціни, не можуть у той гарячий час польових робіт лишатися без опіки, без відповідного виховання, бо це бувби непростимий гріх батькам, а ще більший національний гріх тих усіх, що свідомі того, чим для нації є молоде покоління» (О. В., 1937с). Автор зауважив, що діти 4–7 років допитливі й цікавляться всім довкола та потребують опіки і постійного нагляду. А через зайнятість батьків у сільському господарстві вони дуже часто залишаються без догляду, що може призвести до різних нещасних випадків (пожеж, каліцтв, навіть смертей). Діти без опіки можуть набувати поганих звичок, які залишаються на все життя, змінюючи навіть характер. У цьому випадку, як зазначив діяч, важливі дитячі садки, які організовує товариство «Рідна школа». Саме ці заклади відіграють важливу роль у житті дитини, навчають і готують її до подолання перешкод, які траплятимуться в її житті. «По скінченню “садку” прийде для дитини школа часто чужа з чужинцем учителем – тому мусять батьки дитину до тої школи приготувати» (О. В., 1937с).

Олександр Вислоцький написав також про минулорічний успішний досвід діяльності дитячих садків в окремих селах повіту. Він закликав батьків звертатися до провідників села у справі організації дитячих садків та інформував, що підтримку в цій справі можна одержати в товаристві «Рідна школа» у Бродах.

Моральний стан української молоді теж став важливою темою, на яку звернув увагу О. Вислоцький у статті «Сумна дійсність нашого села» (Вислоцький, 1937j). «Молодь – це надія нації, яка молодь – такий буде і нарід, в руках нинішньої молоді – доля нашого народу. Так дійсно й є, тому кожний нарід звертає увагу на добре виховання своєї молоді, щоби її приготувати на майбутніх добрих та чесних громадян свого народу» (Вислоцький, 1937j). Автор відзначив важливу роль, яку відіграють у вихованні української молоді такі товариства й організації, як «Просвіта», «Рідна школа», «Сільський господар», «Сокіл», «Луг». Він стверджував, що більшість української сільської молоді є ідейною, чесною, культурною, такою, що «шукає у книжці знання». Однак є незначний відсоток молоді, яка приносить нації своїми вчинками ганьбу. «Така молодь – це кукіль в нашому суспільному життю, який мусимо завчасу виполоти, щоб охоронити здорове зерно, себто решту сільської молоді, від загибелі» (Вислоцький, 1937j). На загальних прикладах О. Вислоцький висвітлював проблему грабунків і крадіжок, бійок на забавах і весіллях, що трапляються у селах. Також він гостро піднімав проблему п'янства серед молоді. Діах стверджував, що сільська молодь перебрала «від міста “від інтелігенції”», чи як то на селі кажуть від “панів” культурний на зверх вигляд», але не перейняла інтелігентної поведінки (Вислоцький, 1937j). Завершуючи публікацію, О. Вислоцький запропонував молоді бойкотувати тих людей, які зганьбили себе різними негідними вчинками чи аморальною поведінкою. Також наголошував, що таким людям не місце в українських товариствах і їх треба позбавляти членства у всіх національних організаціях.

Проблематика важкої праці українського селянина розкрита у статті «Тогорічна посуха. Хлопський “перший” zagrożений» (Вислоцький, 1937d). Як людина, зайнята в сільському господарстві, колишній парламентар добре розумів ризики цієї праці. У цьому матеріалі він зробив огляд наслідків посухи 1937 р. для різних видів рослин (озимих, ярих, картоплі, паші) та сільськогосподарських занять (садівництва, пасічництва) і прогнозував складний рік. «Хлібороб-селянин має раз у рік “першого”, себто заплату за його цілорічну тяжку працю, це жнива, а той “перший” для селянина цього року вийшов скупий, значно обнижений» (Вислоцький, 1937d). Олександр Вислоцький порівнював важку працю хлібороба з іншими професіями: «... він найважче між працюючим народом живе, він не знає годин праці, у нього все знаходиться робота, він приневолений працювати з раннього ранку до пізньої ночі. Хлібороб залежний не тільки від своєї тяжкої праці на ріллі, але рівнож від природи. Цею залежністю ріжнеться хлібороб від кожного іншого, що працює на іншій ділянці суспільного життя» (Вислоцький, 1937d). Продовжуючи свою думку, автор розмірковував, що коли зменшують зарплату тим, що отримують її щомісяця, то у пресі читаємо про протести, відбуваються віча, а то й страйки. А що ж має робити селянин, який змушений платити високі податки? Якщо його доходи нижчі, то повинні бути меншими й податки. Тому селяни теж мають «підняти голос в обороні своїх інтересів» (Вислоцький, 1937d). Однак, щоб голос хліборобів був почутий, вони повинні об'єднатися у своїй становій організації – «Сільський господар». Олександр Вислоцький закликав селян не нарікати на біду, адже від них самих залежить їхня доля.

Інша публікація – «Відгомін цьогорічної посухи» – це звіт про його участь у засіданні комісії з перевірки шкоди, завданої посухою у Брідському повіті (Вислоцький, 1937е). Засідання відбувалося за участю представників Хліборобської та Скарбової палат зі Львова. Олександр Вислоцький був єдиним українцем, делегованим товариством «Сільський господар». Вказуючи на вияви національної дискримінації місцевою владою, автор зазначив, що серед учасників засідання переважали польські колоністи. Також він навіть відповідь повітового старости на запитання про відсутність у складі комісії представників інших українських хліборобських організацій та впливовіших українських господарів. У публікації описано поїздку комісії селами повіту, огляд сільськогосподарських угідь і зафіксовано подив із того, що жителі одного зі сіл, які зазнали значних втрат через град, не звернулися до місцевої філії «Сільського господаря». Автор наголосив, що, відповідно до чинного законодавства, селяни мають право на пільги в оподаткуванні або допомогу у грошовій чи натуральній формі, та пояснив алгоритм дій у подібних ситуаціях. Окремо звернув увагу на те, що до складу комісії з оцінки елементарної шкоди при скарбовому уряді входили двоє українців.

Отже, вивчаючи один із напрямів діяльності О. Вислоцького, а саме працю над виданням і редагуванням часопису «Брідські вісті», вдалося простежити основні аспекти його публіцистичної діяльності. Він хоч і не мав профільної освіти та не був професійним журналістом, проте завдяки своєму організаційному досвіду, комунікаційним здібностям разом з однодумцями зумів налагодити видання часопису, що став основою для згуртування українського суспільства Брідщини, піднімав його культурний, освітній, моральний та економічний рівень.

Тематика публікацій О. Вислоцького повністю збігалася з напрямками його організаційної діяльності, яку він проводив у складі різних товариств та організацій краю, а також будучи депутатом польського парламенту (1928–1930). У статтях він звертав увагу на розвиток українського підприємництва і необхідність поширення та втілення в життя гасла «свій до свого», закликав до підтримки і розбудови українських громадських інституцій, заохочував дбати про фізичний та моральний розвиток особистості, переконував у надважливості піклування за дітьми дошкільного віку, проводив культурно-просвітню роботу, спрямовану на пізнання історії рідного краю, навчав українців гуртуватися заради відстоювання своїх прав та інтересів.

Публікації О. Вислоцького написані доступною мовою, виклад простий і зрозумілий для читача. Тексти його статей емоційні, наповнені життєвими прикладами та риторичними запитаннями. У своїх матеріалах він доносив до читачів певну інформацію, окреслював завдання, які стояли перед українцями, аналізував поточну ситуацію та пропонував свій спосіб вирішення проблеми. Діяч показував вади українського суспільства та закликав до їх подолання з метою досягнення загальних національних інтересів. Статті О. Вислоцького були покликані в умовах чужої держави допомагати українцям долати почуття меншовартості, дисциплінувати громадськість, виховувати майбутніх борців за Українську державу.

Цей матеріал відображає важливість вивчення діяльності таких постатей, як О. Вислоцький, для розуміння суспільно-політичних процесів, які відбувалися в тогочасному західноукраїнському суспільстві.

ДЖЕРЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Брідські вісті. (1937, 1 серпня). 10, 8.

В обороні українського хлібороба. Промова посла Ол. Вислоцького в соймі 23 листопада 1928 р. в справі ґрунтового податку. (1928, 9 грудня). *Свобода*. Селянська газета. Орган Українського Національно-Демократичного об'єднання, 50, 1.

Величавий здвиг Лугів у Львові. (1937, 6 липня). *Діло*, 146, 5.

Вернули давні часи. (1929, 7 березня). *Праця*. Орган Української Партії Праці, 14, 1–2.

Вислоцький, О. (1929, 17 березня). Події в Жабчу. *Український голос*. Політично-економічний орган, 11, 1.

Вислоцький, О. (1932, 25 листопада). Подяка. *Діло*, 261, 5.

Вислоцький, О. (1933а, 3 вересня). Чи селяне можуть нині курити і пити? *Народня справа*. Український тижневий часопис, 39, 3.

Вислоцький, О. (1933b, 30 липня). Провінція і отаманщина. *Діло*, 197, 2–3.

Вислоцький, О. (1934, 22 квітня). За краєву українську фарму годівлі курей. *Діло*, 102, 3–4.

Вислоцький, О. (1936а, 19 серпня). Що може ненависть до людей і організацій... *Діло*, 186, 5.

Вислоцький, О. (1936b, 26 листопада). В. Вітос про польську колонізацію. Зі споминів б[увшого] берестейського в'язня. *Діло*, 267, 2.

Вислоцький, О. (1936с, листопад). До Вас селяни-хлібороби Брідщини! *Брідські вісті*, 1, 2.

Вислоцький, О. (1937а, 1 вересня). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 12, 3–4.

Вислоцький, О. (1937b, 1 квітня). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 4, 3–4.

Вислоцький, О. (1937с, 1 липня). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 8, 3–5.

Вислоцький, О. (1937d, 1 липня). Тогорічна посуха. Хлопський «перший» загрожений. *Брідські вісті*, 8, 4.

Вислоцький, О. (1937е, 1 серпня). Відгомін цьогорічної посухи. *Брідські вісті*, 10, 2.

Вислоцький, О. (1937f, 1 серпня). Не просипляймо справи Нар. Дому в Бродах. *Брідські вісті*, 10, 3.

Вислоцький, О. (1937g, 1 серпня). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 10, 3–4.

Вислоцький, О. (1937h, 1 травня). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 6, 3–4.

Вислоцький, О. (1937i, 15 вересня). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 13, 3–4.

Вислоцький, О. (1937j, 15 вересня). Сумна дійсність нашого села. *Брідські вісті*, 13, 4–5.

Вислоцький, О. (1937k, 15 квітня). Мій проєкт, як побудувати Народній Дім в Бродах! Стаття до дискусії. *Брідські вісті*, 5, 1–2.

Вислоцький, О. (1937l, 15 квітня). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 5, 3–4.

Вислоцький, О. (1937m, 15 липня). Луги Брідщини на Луговому Святі у Львові. *Брідські вісті*, 9, 5–6.

Вислоцький, О. (1937n, 15 липня). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 9, 3–4.

Вислоцький, О. (1937o, 15 серпня). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 11, 5–6.

Вислоцький, О. (1937p, 15 серпня). Ще про Народ. Дім в Бродах! *Брідські вісті*, 11, 2.

Вислоцький, О. (1937q, березень). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 3, 4–5.

Вислоцький, О. (1937r, лютий). Пізнаймо свій повіт! Хроніка Брідщини. *Брідські вісті*, 2, 3–4.

Вислоцький, О. (1937s, січень). З Новим Роком. *Брідські вісті*, 1, 2–3.

Відповіді редакції. (1928, 11 листопада). *Народня справа. Український тижневий часопис*, 5, 4.

Від Редакції. (1936, листопад). *Брідські вісті*, 1, 1.

Від Редакції. (1937, 1 липня). *Брідські вісті*, 8, 1.

Вовк, А. (1988). Володимир Чубатий – один з громадських діячів Брідщини. В Я. Чумак (ред.), *Броди і Брідщина. Історично-мемуарний збірник*. Торонто, 520–522.

Вчїмся від жидів. (1937, лютий). *Брідські вісті*, 2, 1–2.

ДАТО-1: Державний архів Тернопільської області (Держархів Тернопільської обл.), ф. 231 (Тернопільське воєводське управління (1909–1939 рр.)), оп. 2, спр. 170, 56 арк.

ДАТО-2: Держархів Тернопільської обл., ф. 231, оп. 2, спр. 176, 14 арк.

ДАТО-3: Держархів Тернопільської обл., ф. 231, оп. 2, спр. 3635, 25 арк.

Дописи зі сіл. Суховоля. (1936, листопад). *Брідські вісті*, 1, 6.

З життя Лугової організації. (1936, листопад). *Брідські вісті*, 1, 5.

Клепарчук, С. (1971). *Дорогами і стежками Брідщини. Спомини*. Торонто.

Котецький, К. (1934, 15 березня). Основуймо фарми годівлі курей! *Діло*, 68, 3.

Лаба, В. (2019). *Історія сіл Гаї Дітковецькі та Дітківці від найдавніших часів до 1939 року*. Львів.

Лехман, Т. (1998). «Брідські вісті» як джерело краєзнавства. В Б. Зробок (ред.), *Броди і Брідщина. Історично-мемуарний збірник*, 2. Броди, 153–154.

Луговик. (1937, 1 травня). Вісті з Лугу. *Брідські вісті*, 6, 4.

Лящук, Д. (1997). Патріот рідного краю (до 100-річчя від дня народження Олександра Вислоцького). *Брідщина. Літературно-краєзнавчий журнал*, 11, 33–44.

На вічну ганьбу Польщі, твердині варварства в Європі. (1978). 3-тє вид. Нью-Йорк: Говерля.

Нарада в справі розбудови «Брідських Вістей». (1937, 15 травня). *Брідські вісті*, 7, 1.

Неймовірне, але правдиве. Боротьба за віру в селі Жабчу. (1929, 17 березня). *Народня справа. Український тижневий часопис*, 10, 2.

Новинки. Убийник на волі? (1929, 17 листопада). *Народня справа. Український тижневий часопис*, 46, 5.

Новинки. Страшне нещастя через необережність. (1930, 30 березня). *Народня справа. Український тижневий часопис*, 13, 2.

- О. В. [Олександр Вислоцький]. (1936a, грудень). Свій до свого. *Брідські вісті*, 2, 3.
- О. В. [Олександр Вислоцький]. (1936b, листопад). Свій до свого. *Брідські вісті*, 1, 2–3.
- О. В. [Олександр Вислоцький]. (1937a, 1 вересня). Українська приватна торговля в Бродах. *Брідські вісті*, 12, 8.
- О. В. [Олександр Вислоцький]. (1937b, 1 квітня). Повітовий луговий інструкторський курс у Бродах. *Брідські вісті*, 4, 2.
- О. В. [Олександр Вислоцький]. (1937c, 1 травня). Діти наша майбутність! *Брідські вісті*, 6, 3.
- О. В. [Олександр Вислоцький]. (1937d, березень). Лугова організація Брідщини. *Брідські вісті*, 3, 1–2.
- Перший луговий з'їзд у Бродах. (1937, березень). *Брідські вісті*, 3, 2.
- Посол Вислоцький (УНДО) на місці градової катастрофи на Крем'янецьчині. (1928, 24 червня). *Українська громада*, 24, 2.
- Редакція. (1936, грудень). Наш часопис, а селянство повіту. *Брідські вісті*, 2, 1–2.
- Редакція. (1937a, 1 серпня). До передплатників та читачів «Брідських вістей». *Брідські вісті*, 10, 1.
- Редакція. (1937b, 1 січня). Більше розуміння для нашого часопису. *Брідські вісті*, 1, 1–2.
- Редакція. (1937c, 15 квітня). Чи наше видавництво «Брідських Вістей» розвивається чи нидіє. *Брідські вісті*, 5, 1.
- Редакція. (1937d, 15 серпня). До наших Читачів! *Брідські вісті*, 11, 2.
- Редакція і адміністрація. (1937, 15 жовтня). До наших читачів! *Брідські вісті*, 15, 1.
- Савчин, О. (уклад.). (2010). *У борні за українську державу. Матеріали Державного архіву Тернопільської області про вояків Української Галицької армії*. Тернопіль.
- Созанський, І. (1911). *З минувшини м. Бродів. Причинки до історії міста в XVII в.* Львів.
- Стрільчук, В. (2007, січень–лютий). Часопис Брідщини: погляд в історію. *Брідські вісті*, 1, 1–2.
- Стрільчук, В. (2017a). Громадсько-політична діяльність Олександра Вислоцького у 1920–1930-х роках. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 30, 82–96.
- Стрільчук, В. (2017b). Штрихи до портрету отця Ярослава Сірка (до 105-річниці від дня народження діяча). В В. Стрільчук та ін. (ред. кол.), *Брідщина – край на межі Галичини й Волині* (Вип. 10: Матеріали одинадцятої науково-краєзнавчої конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження діячки ОУН Галини Столяр (1917–1942)). Львів, 115–122.
- Стрільчук, В. (2019a). Діяльність українського політичного і громадського діяча Олександра Вислоцького (1896–1941) на Волині у 20–30-х роках XX століття. *Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею: збірник наукових праць*, 17. Рівне, 230–237.
- Стрільчук, В. (2019b). Олександр Вислоцький – учасник відзначення 280-ї річниці Зборівської битви. В Б. Макогін, О. Макогін, В. Шевчук (упоряд.), *Білий Берез: Історико-краєзнавчий та літературний часопис*, 4–5. Зборів; Львів, 98–108.
- Стрільчук, В. (2020). Олександр Вислоцький (1896–1941): вояк, політик, публіцист. В В. Піскун, М. Потапенко (упоряд.), *Крути: проблеми державотворення від*

доби Української революції (1917–1921 рр.) до сьогодення: збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції (Крути, 29 січня 2020 р.), 3. Київ; Ніжин, 169–196.

Тимусь, Я. (1994, 26 березня). Борець за народну справу. *Голос відродження*.

Трагедія Жабча. Опис подій пос. Вислоцького. (1929, 8 березня). *Діло*, 51, 1–2.

Українці Брідищини у Канаді піддержують наш повітовий часопис. (1937, 15 квітня). *Бридські вісті*, 5, 4–5.

Фещук, М. (2007, березень). Олександр Вислоцький: штрихи до біографії. *Бридські вісті*, 2.

ЦІАЛУ: Центральний державний історичний архів України, м. Львів, ф. 371 (Шухевич Степан (1877–1945), адвокат, громадський і військовий діяч, видавець, публіцист), оп. 1, спр. 121, 261 арк.

Чорній, Ю. (1988). Олександр Вислоцький. В Я. Чумак (ред.), *Броди і Брідищина. Історично-мемуарний збірник*. Торонто, 507–511.

Як «урядують» пани в Бродах. (1929, 13 жовтня). *Народня справа. Український тиждневий часопис*, 40, 1.

Barącz, S. (1865). *Wolne miasto handlowe Brody*. Lwów.

Tatomir, L. (1883). *Ślady króla Jana III w kraju naszym: 106 miejscowości w Galicyi, zostających w związku z żywotem dziejowym i domowym Jana Sobieskiego*. Lwów.

REFERENCES

Bridski visti. (1937, Serpen 1). 10, 8 (in Ukrainian).

V oboroni ukrainskoho khliboroba. Promova posla Ol. Vyslotskoho v soimi 23 lystopada 1928 r. v spravi gruntovoho podatku. (1928, Hruden 9). *Svoboda. Selianska hazeta. Organ Ukrainskoho Natsionalno-Demokratychnoho obiednannia*, 50, 1 (in Ukrainian).

Velychavyi zdvyh Luhiv u Lvovi. (1937, Lypen 6). *Dilo*, 146, 5 (in Ukrainian).

Vernuly davni chasy. (1929, Berezen 7). *Pratsia. Orhan Ukrainskoi Partii Pratsi*, 14, 1–2 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1929, Berezen 17). Podii v Zhabchu. *Ukrainskyi holos. Politychno-ekonomichnyi orhan*, 11, 1 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1932, Lystopad 25). Podiaka. *Dilo*, 261, 5 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1933a, Veresen 3). Chy seliane mozhut nyny kuryty i pyty? *Narodnia sprava. Ukrainskyi tyzhnevnyi chasopys*, 39, 3 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1933b, Lypen 30). Provintsiia i otamanschyna. *Dilo*, 197, 2–3 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1934, Kviten 22). Za kraievu ukrainsku farmu hodivli kurei. *Dilo*, 102, 3–4 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1936a, Serpen 19). Shcho mozhe nenavyst do liudei i organizatsii... *Dilo*, 186, 5 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1936b, Lystopad 26). V. Vitos pro polsku kolonizatsiiu. Zi spomyniv b[uvshoho] beresteiskoho viaznia. *Dilo*, 267, 2 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1936c, Lystopad). Do Vas seliany-khliboroby Bridshchyny! *Bridski visti*, 1, 2 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937a, Veresen 1). Piznaimo svii povit! *Khronika Bridshchyny. Bridski visti*, 12, 3–4 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937b, Kviten 1). Piznaimo svii povit! *Khronika Bridshchyny. Bridski visti*, 4, 3–4 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937c, Lypen 1). Piznaimo svii povit! Khronika Bridshchyny. *Bridski visti*, 8, 3–5 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937d, Lypen 1). Tohorichna posukha. Khlopskyi «pershyi» zahrozhenyi. *Bridski visti*, 8, 4 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937e, Serpnia 1). Vidhomin tsohorichnoi posukhy. *Bridski visti*, 10, 2 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937f, Serpen 1). Ne prosypliaimo spravy Nar. Domu v Broдах. *Bridski visti*, 10, 3 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937g, Serpen 1). Piznaimo svii povit! Khronika Bridshchyny. *Bridski visti*, 10, 3–4 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937h, Traven 1). Piznaimo svii povit! Khronika Bridshchyny. *Bridski visti*, 6, 3–4 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937i, Veresen 15). Piznaimo svii povit! Khronika Bridshchyny. *Bridski visti*, 13, 3–4 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937j, Veresen 15). Sumna diisnist nashoho sela. *Bridski visti*, 13, 4–5 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937k, Kviten 15). Mii proiekt, yak pobuduvaty Narodnii Dim v Broдах! Stattia do dyskusii. *Bridski visti*, 5, 1–2 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937l, Kviten 15). Piznaimo svii povit! Khronika Bridshchyny. *Bridski visti*, 5, 3–4 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937m, Lypen 15). Luhyy Bridshchyny na Luhovomu Sviati u Lvovi. *Bridski visti*, 9, 5–6 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937n, Lypen 15). Piznaimo svii povit! Khronika Bridshchyny. *Bridski visti*, 9, 3–4 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937o, Serpen 15). Piznaimo svii povit! Khronika Bridshchyny. *Bridski visti*, 11, 5–6 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937p, Serpen 15). Sheche pro Narod. Dim v Broдах! *Bridski visti*, 11, 2 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937q, Berezen). Piznaimo svii povit! Khronika Bridshchyny. *Bridski visti*, 3, 4–5 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937r, Liutyi). Piznaimo svii povit! Khronika Bridshchyny. *Bridski visti*, 2, 3–4 (in Ukrainian).

Vyslotskyi, O. (1937s, Sichen). Z Novym Rokom. *Bridski visti*, 1, 2–3 (in Ukrainian).

Vidpovidy redaktsii. (1928, Lystopad 11). *Narodnia sprava. Ukrainskyi tyzhnevnyi chasopys*, 5, 4 (in Ukrainian).

Vid Redaktsii. (1936, Lystopad). *Bridski visti*, 1, 1 (in Ukrainian).

Vid Redaktsii. (1937, Lypen 1). *Bridski visti*, 8, 1 (in Ukrainian).

Vovk, A. (1988). Volodymyr Chubatyi – odyń z hromadskykh diiachiv Bridshchyny. In Ya. Chumak (Ed.), *Brody i Bridshchyna. Istorychno-memuarnyi zbirnyk*. Toronto, 520–522 (in Ukrainian).

Vchimsia vid zhydiv. (1937, Liutyi). *Bridski visti*, 2, 1–2 (in Ukrainian).

Derzhavnyi arkhiv Ternopilskoi oblasti (Derzharkhiv Ternopilskoi obl.), f. 231 (Ternopilske voievodske upravlinnia (1909–1939 rr.)), op. 2, spr. 170, 56 ark. (in Ukrainian).

Derzharkhiv Ternopilskoi obl., f. 231, op. 2, spr. 176, 14 ark. (in Ukrainian).

Derzharkhiv Ternopilskoi obl., f. 231, op. 2, spr. 3635, 25 ark. (in Ukrainian).

Dopysy zi sil. Sukhovolvia. (1936, Lystopad). *Bridski visti*, 1, 6 (in Ukrainian).

- Z zhyttia Luhovoi orhanizatsii. (1936, Lystopad). *Bridski visti*, 1, 5 (in Ukrainian).
- Kleparchuk, S. (1971). *Dorohamy i stezhkamy Bridshchyny. Spomyny*. Toronto (in Ukrainian).
- Kotetskyi, K. (1934, Berezen 15). Osnovuimo farmy hodivli kurei! *Dilo*, 68, 3 (in Ukrainian).
- Laba, V. (2019). *Istoriia sil Hai Ditkovetski ta Ditkivtsi vid naidavnishykh chasiv do 1939 roku*. Lviv (in Ukrainian).
- Lekhman, T. (1998). «Bridski visti» yak dzherelo kraieznavstva. In B. Zrobok (Ed.), *Brody i Bridshchyna. Istorychno-memuarnyi zbirnyk*, 2. Brody, 153–154 (in Ukrainian).
- Luhovyk. (1937, Traven 1). Visti z Luhu. *Bridski visti*, 6, 4 (in Ukrainian).
- Liashchuk, D. (1997). Patriot ridnoho kraiu (do 100-richchia vid dnia narodzhennia Oleksandra Vyslotskoho). *Bridshchyna. Literaturno-kraieznavchyi zhurnal*, 11, 33–44 (in Ukrainian).
- Na vichnu hanbu Polshchi, tverdnyi varvarstva v Yevropi*. (1978). (3rd ed). Niu-Iork: Hoverlia (in Ukrainian).
- Narada v spravi rozbudovy «Bridskykh Vistei». (1937, Traven 15). *Bridski visti*, 7, 1 (in Ukrainian).
- Neimovirne, ale pravdyve. Borotba za viru v seli Zhabchu. (1929, Berezen 17). *Narodnia sprava. Ukrainskyi tyzhnevnyi chasopys*, 10, 2 (in Ukrainian).
- Novynky. Ubiinyk na voli? (1929, Lystopad 17). *Narodnia sprava. Ukrainskyi tyzhnevnyi chasopys*, 46, 5 (in Ukrainian).
- Novynky. Strashne neshchastia cherez neoberezhnist. (1930, Berezen 30). *Narodnia sprava. Ukrainskyi tyzhnevnyi chasopys*, 13, 2 (in Ukrainian).
- O. V. [Oleksandr Vyslotskyi]. (1936a, Hruden). Svii do svoho. *Bridski visti*, 2, 3 (in Ukrainian).
- O. V. [Oleksandr Vyslotskyi]. (1936b, Lystopad). Svii do svoho. *Bridski visti*, 1, 2–3 (in Ukrainian).
- O. V. [Oleksandr Vyslotskyi]. (1937a, Veresen 1). Ukrainska pryvatna torhovlia v Brodakh. *Bridski visti*, 12, 8 (in Ukrainian).
- O. V. [Oleksandr Vyslotskyi]. (1937b, Kviten 1). Povitovy luhovy instruktorskyi kurs u Brodakh. *Bridski visti*, 4, 2 (in Ukrainian).
- O. V. [Oleksandr Vyslotskyi]. (1937c, Traven 1). Dity nasha maibutnist! *Bridski visti*, 6, 3 (in Ukrainian).
- O. V. [Oleksandr Vyslotskyi]. (1937d, Berezen). Luhova orhanizatsiia Bridshchyny. *Bridski visti*, 3, 1–2 (in Ukrainian).
- Pershyi luhovy zizd u Brodakh. (1937, Berezen). *Bridski visti*, 3, 2 (in Ukrainian).
- Posol Vyslotskyi (UNDO) na misti hradovoi katastrofy na Kremiane chyni. (1928, Cherven 24). *Ukrainska hromada*, 24, 2 (in Ukrainian).
- Redaktsiia. (1936, Hruden). Nash chasopys, a selianstvo povitu. *Bridski visti*, 2, 1–2 (in Ukrainian).
- Redaktsiia. (1937a, Serpen 1). Do peredplatnykiv ta chytachiv «Bridskykh vistei». *Bridski visti*, 10, 1 (in Ukrainian).
- Redaktsiia. (1937b, Sichen 1). Bilshe rozuminnia dlia nashoho chasopysu. *Bridski visti*, 1, 1–2 (in Ukrainian).
- Redaktsiia. (1937c, Kviten 15). Chy nashe vydavnytstvo «Bridskykh Vistei» rozvyvaietsia chy nydiie. *Bridski visti*, 5, 1 (in Ukrainian).

Redaktsiia. (1937d, Serpen 15). Do nashykh Chytachiv! *Bridski visti*, 11, 2 (in Ukrainian).
Redaktsiia i administratsiia. (1937, Zhovten 15). Do nashykh chytachiv! *Bridski visti*, 15, 1 (in Ukrainian).

Savchyn, O. (Comp.). (2010). *U borni za ukrainsku derzhavu. Materialy Derzhavnoho arkhivu Ternopils'koi oblasti pro voiakiv Ukrain'skoi Halys'koi armii*. Ternopil (in Ukrainian).

Sozanskyi, I. (1911). *Z mynuvshyny m. Brodiv. Prychynky do istorii mista v XVII v.* Lviv (in Ukrainian).

Strilchuk, V. (2007, Sichen–Liutyi). Chasopys Bridshchyny: pohliad v istoriiu. *Bridski visti*, 1, 1–2 (in Ukrainian).

Strilchuk, V. (2017a). Hromadsko-politychna diialnist Oleksandra Vyslotskoho u 1920–1930-kh rokakh. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, 30, 82–96 (in Ukrainian).

Strilchuk, V. (2017b). Shtrykhy do portretu ottsia Yaroslava Sirka (do 105-richnytsi vid dnia narodzhennia diiacha). In V. Strilchuk & in. (EB), *Bridshchyna – krai na mezhi Halychyny y Volyni* (Vyp. 10: Materialy odynadtsiatoi naukovo-kraieznavchoi konferentsii, prysviachenoj 100-richchiu vid dnia narodzhennia diiachky OUN Halyny Stoliar (1917–1942)). Lviv, 115–122 (in Ukrainian).

Strilchuk, V. (2019a). Diialnist ukrainskoho politychnoho i hromadskoho diiacha Oleksandra Vyslotskoho (1896–1941) na Volyni u 20–30-kh rokakh XX stolittia. *Naukovi zapysky Rivnenskoho oblasnoho kraieznavchoho muzeiu: zbirnyk naukovykh prats*, 17. Rivne, 230–237 (in Ukrainian).

Strilchuk, V. (2019b). Oleksandr Vyslotskyi – uchasnyk vidznachennia 280-oi richnytsi Zborivskoi bytvy. In B. Makohin, O. Makohin, & V. Shevchuk (Comps.), *Bilyi Bereh: Istoryko-kraieznavchy i literaturni chasopys*, 4–5. Zboriv; Lviv, 98–108 (in Ukrainian).

Strilchuk, V. (2020). Oleksandr Vyslotskyi (1896–1941): voiak, polityk, publitsyst. In V. Piskun, & M. Potapenko (Comps.), *Kruty: problemy derzhavotvorennia vid doby Ukrain'skoi revoliutsii (1917–1921 rr.) do sohodennia: zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo konferentsii (Kruty, 29 sichnia 2020 r.)*, 3. Kyiv; Nizhyn, 169–196 (in Ukrainian).

Tymus, Ya. (1994, Berezen 26). Borets za narodnu spravu. *Holos vidrodzhennia* (in Ukrainian).

Trahediia Zhabcha. Opy podii pos. Vyslotskoho. (1929, Berezen 8). *Dilo*, 51, 1–2 (in Ukrainian).

Ukrain'tsi Bridshchyny u Kanadi pidderzhuiut nash povitovy chasopys. (1937, Kviten 15). *Bridski visti*, 5, 4–5 (in Ukrainian).

Feshchuk, M. (2007, Berezen). Oleksandr Vyslotskyi: shtrykhy do biohrafii. *Bridski visti*, 2 (in Ukrainian).

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv, f. 371 (Shukhevych Stepan (1877–1945), advokat, hromadskyi i viiskovy diiach, vydavets, publitsyst), op. 1, spr. 121, 261 ark. (in Ukrainian).

Chornii, Yu. (1988). Oleksander Vyslotskyi. In Ya. Chumak (Ed.), *Brody i Bridshchyna. Istorychno-memuarnyi zbirnyk*. Toronto, 507–511 (in Ukrainian).

Iak «uriadiuit» pany v Broдах. (1929, Zhovten 13). *Narodnia sprava. Ukrainskyi tyzhnevnyi chasopys*, 40, 1 (in Ukrainian).

Barącz, S. (1865). *Wolne miasto handlowe Brody*. Lwów (in Polish).

Tatomir, L. (1883). *Ślady króla Jana III w kraju naszym: 106 miejscowości w Galicyi, zostających w związku z żywotem dziejowym i domowym Jana Sobieskiego*. Lwów (in Polish).

Vasyl STRILCHUK*PhD Student of the Department of Contemporary History**I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies of the NAS of Ukraine**Director of the Brody Museum of History and Local Lore**ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0839-9860>**e-mail: strilchuk_v@ukr.net*

OLEKSANDR VYSLOTSKYI – PUBLISHER, EDITOR AND CONTRIBUTOR TO THE «BRIDSKI VISTI» NEWSPAPER

Based on the periodicals of the 1930^s, archival materials and literature, this paper examines one of the areas of activity of the Ukrainian public and political figure Oleksandr Vyslotskyi (1896–1941), particularly his work as a publisher, editor and contributor to the newspaper «Bridski Visti». The process of O. Vyslotskyi's formation as a publicist is traced, and his publications, which were printed in the newspapers «Dilo», «Narodnya Sprava» and «Ukrainskyi Holos» are analyzed.

Among other things, the history of the establishment of the county newspaper «Bridski Visti», which was published in 1936–1937, is explored, and O. Vyslotskyi's role and participation in this process are clarified. The purpose of the publication, its main tasks, target audience and the topics of the published materials are highlighted. Attention is drawn to the problems faced by the newspaper's publishers and the reasons for the cessation of the newspaper's publication.

Special attention is focused on O. Vyslotskyi's articles published in the «Bridski Visti» newspaper, highlighting the main themes and directions of the publications: the development of Ukrainian entrepreneurship and the promotion of the slogan «Own to Own», the history of the region, the development of the district society «Lug», the problem of fundraising for the construction of the Ukrainian People's House in Brody, preschool education, the moral state of Ukrainian rural youth, the problems of hard work of farmers and the need for their unification to defend their own interests.

The author asserted that the materials of the «Bridski Visti» newspaper reveal additional features of O. Vyslotskyi, characterizing him as a brave, outspoken person with a democratic stance, capable of accepting criticism. Attention is drawn to the unique style of the publicist's publications, which are distinguished by accessible language, simple and clear presentation, and emotionality.

Based on the processed materials, the article concluded that the topics of O. Vyslotskyi's publications completely coincided with the directions of his organizational activities, which he carried out as part of various societies and organizations of the region, as well as being a deputy of the Polish parliament (1928–1930). The importance of this material for studying and understanding the socio-political relations that developed in the interwar period of the 20th century in Western Ukrainian lands is emphasized.

Key words: Oleksandr Vyslotskyi, «Bridski Visti» newspaper, interwar period, periodicals of the 1920^s–1930^s, slogan «Own to Own», «Lug» society, Brody, Bridshchyna, socio-cultural and public activities, publicism.